

minus proprio, et quodammodo metaphorico, ratione prædestinationis, quia de duratione temporis intelligi nequeunt. Ubi autem non est necessaria metaphora, adhibenda non est; maxime quia licet ad vocem *primogeniti* accommodari aliquo modo posset, non tamen ad vocem *primitiarum*, ut explicatum est.

6. *Dubium, de his qui cum Christo surrexerunt.* — Secundo dicendum est, non esse certum, sed in opinione, an Christus prius tempore surrexerit ad vitam immortalem quam omnes alii homines. Declaratur et probatur, qui (ut statim videbimus) probabilis est opinio affirmans nonnullos surrexisse cum Christo ad vitam immortalem; qua sententia supposita, sine errore credi potest simul tempore illos cum Christo surrexisse, quia nulla est ratio ad fingendam inter eos temporis successionem. Sufficit enim ordo naturæ et causalitatis. Christus enim resurgens fuit causa excitans alios; est autem causa perfecta, et alioqui effectus talis est ut in instanti possit fieri; ergo simul incipit talis effectus cum sua causa. Neque hoc repugnat loco Pauli. Nam, ut Christus dicatur *primitiæ, seu primus resurgentium*, satis est quod nullus ante ipsum surrexerit, et quod ipse prius natura surrexerit quam cæteri, ita ut licet ejus resurrectio de facto non antecesserit duratione resurrectiones aliorum, tamen de se sit independens ab illis, aliæ vero ab ipso pendeant. Quid autem probabilius sit, in sequenti dubitatione dicemus.

7. Circa solutionem igitur ad 2 (aliæ enim duæ jam sunt explicatæ), gravis et antiqua controversia occurrit de illis qui cum Christo surrexerunt, an surrexerint iterum morituri, vel ad vitam immortalem. Supponendum est enim illos vere ac proprie surrexisse. Ita enim simpliciter affirmat Matthæus, et verba Scripturæ in proprietate intelligenda sunt, sicut et intellexerunt omnes Sancti citandi, et maxime Justinus, qui hoc sensu recte dixit hanc fuisse perfectam resurrectionem, scilicet quoad substantiam. Dubium ergo est de statu. De quo duæ sunt sententiæ. Prima affirmat illos surrexisse in mortali corpore et ad breve tempus. Hæc est sententia Augustini, epist. 99 ad Evod., ubi variis testimoniis et conjecturis illam confirmat; eandem indicat Hieron., Mat. 27. Nam exponens illa verba dicit: *Quomodo Lazarus mortuus surrexit, sic et multa corpora Sanctorum surrexerunt, ut Dominum ostenderent resurgentem.* Quam expositionem confirmat ep. 150 ad He-

dibiam, q. 8. Item Chrys., hom. 89 in Matth., dicit Christum sola voce mortuos excitasse, dum adhuc in cruce penderet; quod necesse est intelligi de resurrectione ad vitam mortalem. Nam (ut diximus) ad immortalem nemo ante Christum surrexit. Unde inferius illam resurrectionem comparat cum resurrectione Lazari, et dicit fuisse futuræ resurrectionis indicium. Quod apertius explicuit Theophylactus, dicens illos surrexisse, cum adhuc Christus in cruce penderet, et apparuisse multis, et iterum mortuos fuisse, quia tantum surrexerant signi gratia. Idem Euthymius, cap. 67 in Matth., insinuat; Prosper, de Promissionibus et prædictionibus Dei, p. 3, c. 29; D. Thom., hic; et eandem opinionem sequitur Sotus, in 4, d. 43, quæst. 2, art. 1. Fundamenta hujus sententiæ sunt, primum, quia hi Sancti surrexerunt ante Christum; ergo non potuerunt resurgere ad vitam immortalem. Antecedens patet ex enarratione Evangelistæ. Ponit enim hoc inter signa facta in morte Domini; ergo, sicut alia sunt facta in ipsa morte, ita et hoc. Præsertim quia prius dicit Mat. 27: *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt*; et postea subdit: *Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem.* Ergo indicat surrexisse quidem ante Christum; non tamen exivisse de monumentis, vel saltem non fuisse ingressos civitatem usque ad resurrectionem Christi, ut videtur exponere Origenes, super Mat., præter Chrys., et alios supra citatos. Sed hoc testimonium (ut etiam vidit Augustinus) non multum urget, quia recte intelligitur per anticipationem. Cum enim Evangelista narraret prodigia facta in morte Christi, obiter omnia congescit, quamvis non omnia eodem tempore sint gesta. Eo vel maxime quod (ut Hieronymus aliique notant) hoc prodigium ex parte incepit in morte Christi; quia tunc reserata fuere monumenta, quamvis corpora non surrexerint usque ad diem resurrectionis Christi. Quod fortasse divina providentia factum est, ut illorum corporum resurrectio evidentior esset, cum prius apertis monumentis mortua atque in eis jacentia conspici possent. Et potest hæc expositio ex eodem textu firmari. Nam hi Sancti non surrexerunt, nisi ut essent testes resurrectionis Christi, et redemptionis per ipsam consummatæ, et liberationis animarum a potestate dæmonis, peccati et mortis; sed non erant reddituri hoc testimonium donec Christus resurgeret (ut Evangelista testatur); ergo non

oportuit eos ante resurgere. Item illa corpora non fuerant e sepulchris egressa ante Christi resurrectionem, ut aperte Matth. testatur, illis verbis: *Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem* (ita enim legendum dividendumque est, ut habent vulgata Latina et Græca, et expositores omnes); ergo non surrexerunt donec Christus resurrexit. Qui enim credibile est corpora illa jam vivificata mansisse in sepulchris quadraginta horis? Quocirca consulto videtur Evangelista addidisse hæc verba: *Et exeuntes, etc.*, ut indicaret illud prius verbum *surrexerunt*, positum esse per anticipationem.

8. *Secundum fundamentum.* — Secundum fundamentum Augustini sumitur ex testimonio Petri, Act. 2, ubi probat verba illa Psalm. 15: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem*, non posse intelligi de rege David, quoniam defunctus est, et sepultus est, et sepulchrum ejus est apud nos usque in hodiernum diem. Ubi necesse est eum loqui de monumento continente corpus David mortuum et corruptum, alioqui nihil probaret; quia etsi monumentum David duraret, si tamen erat vacuum, non poterat ex eo probari corpus David fuisse corruptum; ergo corpus David non surrexit ad vitam immortalem; ergo nullum. Enimvero si cui concessum fuisset hoc beneficium, maxime Davidi, viro sanctissimo, cui facta est singularis de Christo repromissio. Sed neque hæc ratio, neque testimonium in quo fundatur, admodum urget. Primum quidem, quia non est necessarium Davidem fuisse ex iis qui surrexerunt. Nam hæc extraordinaria privilegia non semper dantur propter majorem sanctitatem, sed vel juxta beneplacitum divinæ voluntatis, vel propter alias speciales rationes, ut, verbi gratia, si fortasse surrexerunt, qui singulari dono virginitatis aut castitatis floruerunt, vel qui diutius in limbo morati fuerant, aut, e converso qui nuper erant mortui, et poterant esse testes magis noti. Deinde ex verbis Petri non potest colligi corpus David fuisse in sepulchro, quando Petrus concionabatur; quin potius, qui contrarium tuerent sententiam, eodem testimonio Petri utuntur; quia, videlicet, non sine causa monumentum nominavit, et non corpus; significans monumentum usque ad illud tempus mansisse, non tamen corpus. Adducit tamen monumentum in testimonium ac firmissimum argumentum, quia usque ad illud fere tempus corpus David continuerat, et

paulo antea in eo videri potuerat corruptioni obnoxium.

9. *Tertium fundamentum.* — Tertium fundamentum Augustini sumitur ex verbis Pauli, ad Heb. 11: *Et hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur.* Nam si ad vitam immortalem jam surrexerunt, plenam repromissionem animi et corporis acceperunt; sunt ergo sine nobis jam consummati. Ad hoc vero testimonium tribus modis respondet hic Cajetanus. Primo, Paulum non loqui de resurrectione corporum, sed de gloria animæ, quam antiqui Patres non acceperunt in statu legis veteris, ad quem optime referri possunt verba Pauli. Quam expositionem etiam D. Thom. super Paulum approbat. Secundo, quod licet demus loqui de resurrectione corporum, et regulam generalem tradere, scilicet, integram repromissionem animæ et corporis non dari usque ad generalem resurrectionem, quam etiam insinuat 1 Cor. 15, et aliis locis, nihilominus non excludi specialia privilegia, quod etiam D. Thomas super Paulum notavit. Tertio respondet, illam particulam, *sine nobis*, non referri ad singulas personas, sed ad statum legis gratiæ, ita ut sit sensus, Deum disposuisse nobis meliorem quemdam statum gratiæ, ante quem neminem beatificari voluit, sive in anima, sive in corpore. Quæ responsio non est distincta a prima, sed est veluti consummatio et declaratio illius, ut idem Cajetanus super Paulum intellexit. Duæ autem responsiones datæ probabiles sunt, neque possunt satis refutari, dummodo afferatur sufficiens fundamentum ad hujusmodi privilegium asserendum.

10. *Quartum fundamentum.* — Hinc potest quarta ratio formari in favorem hujus sententiæ, quia generalis lex est, ut gloria et immortalitas corporum non detur hominibus usque ad generalem resurrectionem, ut patet ex prædictis locis Pauli, et ex illo Apocal. 6: *Dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conservi eorum.* Sed a generali Scripturæ regula non licet exceptionem facere, vel speciale privilegium asserere sine sufficienti ejusdem Scripturæ vel Ecclesiæ fundamento; in præsentem autem nullum habemus in Scriptura ad asseverandum hoc privilegium. Quia Scriptura solum dicit hos Sanctos surrexisse, de immortalitate autem et gloria eorum nihil dicit. Neque ex fine propter quem fiebat illa resurrectio, colligi potest

Scripturam loqui de resurrectione ad vitam immortalem, sed potius contrarium. Resurrebant enim hi Sancti ut essent testes resurrectionis Christi, non perpetuo, neque ubique, sed brevi tempore, et in sancta civitate Jerusalem; sed ad hunc finem satis erat ut resurgerent ad breve tempus, et in corpore mortali, quod ad eum finem erat satis accommodatum, ut possent familiarius manifestari, et loqui cum hominibus. Rursus, neque ex Ecclesiæ auctoritate habetur hoc privilegium, quia Ecclesia nunquam hoc docuit; quin potius veteres Patres id negant, ut vidimus.

11. *Quintum fundamentum.*— Quintam conjecturam addere possumus ex verbis illis Job: *Scio quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum.* In quibus duo consideranda sunt: alterum, quod dicit se suscitandum *in die novissimo*, et non antea; alterum, quod, loquens de resurrectione Christi ut jam facta, de sua vero ut postea futura, indicat resurrectionem suam multo post Christi resurrectionem fuisse futuram. Unde colligitur argumentum, idem credendum esse de quolibet antiquorum Sanctorum. Quia nullus vel pauci existimari possunt digniores hoc privilegio quam Job. Sed hæc conjectura primum expediti potest illis modis quos circa secundam adduximus, ut ostenderemus non oportuisse hoc privilegium concedi omnibus, neque sanctioribus; et de Job est specialis ratio. Quia ejus sepulchrum non erat in Jerusalem, nec prope illam, unde resurgere oportebat eos qui futuri essent testes resurrectionis Christi. Deinde non est necesse ut per novissimum diem, intelligamus diem iudicii. Nam quodlibet tempus valde distans solet in Scriptura ea phrasi significari, et totum tempus gratiæ solet appellari *tempus novissimum*; potest autem ibi nomen diei indefinite pro tempore accipi. Præterea, etiamsi demus Job loqui de die iudicii (ut videtur magis consentaneum contextui), tamen directe solum dicere intendit, in novissimo die se esse victurum, et habiturum corpus, quia hoc erat illi certum ac firma fide creditum; an vero tunc primo esset suscitandus, vel fortasse prius ex aliquo privilegio, hoc non videtur voluisse affirmare vel negare. Quia neque ad rem quam tractabat, perlinebat, neque videtur necessarium ut de hac re specialem revelationem habuerit, sine qua nihil de tali privilegio dicere potuisset.

12. *Sextum fundamentum.*— Sexta conjectura, similis præcedenti, sumitur ex corpore

Joannis Baptistæ. Nam si aliquod corpus excitandum fuisset ad vitam immortalem, maxime Joannis Baptistæ, tum propter maximam puritatem et sanctitatem ejus; tum etiam quia ejus testimonium foret apud Judæos sane gravissimum; sed constat corpus Joannis Baptistæ non resurrexisse ad vitam immortalem, cum reliquiæ ejus usque ad Juliani tempora in Ecclesia summa cum veneratione servatæ sint, et caput usque ad hanc diem Romæ ostendatur. Et hæc quidem conjectura magna esse videtur; posset tamen eludi aliquo modo ex dictis in secunda et quinta ratione. Revocare enim in dubium historiam et traditionem de reliquiis Baptistæ, neque pium esset, neque antiquitati consentaneum. De qua re legi possunt quæ congerit Canisius, lib. 4 de Corruptelis Verbi Dei, c. 14.

13. *Septimum fundamentum.*— Ultima conjectura adhiberi solet, quia, si ii Sancti surrexissent ad vitam immortalem, simul cum Christo ascendissent in cælum: hoc autem non est verisimile, alioqui Lucas hoc memoriæ prodidisset, dum Dominicam ascensionem describeret. Multum enim spectabat, tum ad gloriam ejus declarandam, tum etiam ad nostram fidem et spem augendam. Hæc vero ratio parum cogit, quia Lucas solum narravit sensibilem (ut ita dicam) ascensionem Domini, et eas circumstantias quæ oculis cerni potuerunt; hoc autem modo solus Christus visus est ascendere; alii vero (si fortasse cum illo ascenderunt) Apostolis aliisque discipulis non apparuerunt; et ideo, sicut non narratur Angelorum et sanctarum animarum comitatus, ita neque horum Sanctorum, qui una cum Christo resurrexerunt, ascensus. Et hæc de priori sententia.

14. *Qui cum Christo surrexerunt, ad vitam redierunt immortalem.*— Posterior sententia est, hos Sanctos surrexisse ad vitam immortalem. Hæc solet tribui recentioribus scriptoribus, tamen revera multi ex antiquis illam docuerunt. Orig., lib. 1 ad Rom., circa illa verba c. 1: *Ex resurrectione Jesu Christi Domini nostri, dicit Christum habuisse aliquos participes in primatu resurrectionis: Sicut (inquit) illi fuerunt qui cum illo suscitati esse dicuntur, cum monumenta aperta sunt, et multa Sanctorum corpora, qui dormierant, resurrexerunt, et de his talibus fortasse dicit Apostolus, esse Ecclesiam illam primitivorum, quam adscriptam memorat in cælis.* Epiph., hæc. 75, in fine, cum dixisset reliquias Sanctorum esse in terra, addit, *exceptis iis qui re-*

surrexerunt, et ingressi sunt sanctam civitatem, quam postea explicat de Jerusalem terrestri et cælesti. Idem sentit Clemens Alexand., lib. 6 Stromat., ante medium. Dicit enim corpora eorum qui cum Christo surrexerunt, in meliorem ordinem esse translata. Idem sentit Justinus, quæst. 85, quamvis in contrarium citari solet. Ait enim hos Sanctos non obiisse rursus, sed manere in immortalitate; tamen, quia ipse opinatus est usque ad diem iudicii homines non constitui in statu gloriæ, ideo subdit hos Sanctos non surrexisse ad immortalem et incorruptibilem vitam, sed expectare donec fiat immutatio, juxta illud 1 ad Thessal. 4: *Omnes immutabimur.* Videtur etiam hoc sensisse Athanasius, in hom. de Semente, dum ait Christum in inferno non solum se liberum ostendisse, sed etiam mortuorum liberatorem, juxta illud: *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.* Idem significat Ambrosius, l. 4 de Fide, c. 1, ubi dicit, *Moysem non fuisse in gloria cælesti, nisi postquam Dominus resurrectionis suæ pignore vincula solvit inferni.* Sed ad intelligendum hunc locum Ambrosii, recolere oportet ipsum sensisse, Moysem non fuisse mortuum (ut in superioribus vidimus), et ideo hoc loco dicit non fuisse gloriam assecutum ante Christi mortem, etiamsi mortuus non fuerit. Unde ex hoc loco non potest colligi, Ambrosium sentire aliquem fuisse simul cum Christo excitatum ad vitam immortalem; sed solum Moysem, qui mortuus non fuerat, tunc gloriam accepisse, *quando Christus vincula solvit inferni, et Patrum animas elevavit.* Quæ verba ultima ponderanda sunt. Nam respectu aliorum, non de corporibus, sed de animabus tantum loquitur. Idem vero Ambrosius, enarr. in 1 Psal., in fine, expresse docet hanc sententiam, dicens: *Sunt qui resurrexerunt in passione Christi, et isti plane beati, quia acceperunt Christi gratiam, et audiverunt vocem ejus, de qua scriptum est: Venit hora quando mortui audient vocem Filii Dei, et qui audierint, vivent. Et ingressi sunt in sanctam civitatem; puto quod magis significet illam supernam, quam istam Jerusalem.* Eandem sententiam refert et approbare videtur Hieron., seu Sophronius, in ser. de Assumpt. Ubi in favorem hujus sententiæ ponderat verba illa Petri, Act. 2: *Sepulchrum ejus est apud nos; quasi non fuerit ausus dicere corpus ejus, sed tantum sepulchrum ejus.* Idem docet Sophronius, Patriarcha Jeros., in epistola synodali quæ refertur et probatur in VI Synodo,

act. 11, ubi de Christo sic loquitur: *Triduanus resurgens de sepulchro, progreditur, et una secum cunctos mortuos suscitavit ex sepulchro, ex corruptione ad immortalitatem eos perducens per suam resurrectionem ex mortuis.* Idem expresse Eusebius, l. 4 de Demonst., c. 12: *Ipse (inquit) corpus mortuum excitatum est, et multa corpora eorum, qui dormierant, Sanctorum surrexerunt, unaque cum ipso in sanctam, ac vere cælestem civitatem ingressa sunt.* Potest etiam referri Greg. Nyssenus, l. de Cognitione Dei, c. de Christi resurr., ubi (ad hoc propositum tractans illa verba Osee 6: *Sanabit nos post duos dies, et in tertio suscitabit nos, et vivemus in conspectu ejus,* quæ ad præsens applicata de resurrectione ad vitam immortalem intelliguntur) subdit: *Hæc autem dicta sunt ex persona eorum qui dormierant, quorum corpora cum Christo surrexerunt tertio die, quo surrexit ipse.* Rursus adduci potest Cyprianus, seu potius Ruffinus, in Expos. Symboli, ubi verba illa, *et ingressi sunt sanctam civitatem,* de illa explicat, de qua Apostolus dicit: *Quæ autem sursum est Jerusalem, libera est, quæ est mater nostra.* Præterea Remigius, super Mat. (quem D. Thomas refert in Catena), ex professo quæstionem disputans, post examinatam utramque opinionem, ita concludit: *Incunctanter ergo credere debemus quia, qui resurgente a mortuis Domino resurrexerunt, ascendente eo ad cælos, et ipsi pariter ascenderunt.* Deinde Beda, Mat. 27, idem significat, quatenus dicit hos Sanctos non resurrexisse ante Christum, quia ipse futurus erat *primogenitus ex mortuis.* Quæ ratio nihil concluderet, nisi supponeret eos surrexisse ad vitam immortalem. Unde omnes, qui hac ratione utuntur, possunt pro hac opinione referri. Insuper addit Beda, verba illa, *in sanctam civitatem,* posse intelligi de cælesti Jerusalem; quod etiam ibi dicit Hieronymus, huic favens sententiæ. Expressius Anselmus ibidem, referens Bedam dicentem, hos Sanctos una cum Christo ascendisse in cælum, subjungit: *Neque ulla ratione illorum temeritati fides accommodanda est, qui illos postea reversos in cinerem dicunt.* Quin etiam D. Thomas, Mat. 27, eandem docet sententiam, et in 4, d. 43, q. 1, art. 3, q. 1, ad 3. Ubi nonnulli Theologi idem tenent; et alii in 3, d. 22, ubi Carthusianus, q. 6; Cajet. hic, et super Mat.; et Jansenius, c. 143 Concor., et alii recentiores.

15. *Fundamentum hujus sententiæ primum sumitur ex verbis Petri, Act. 2, de quo testi-*

monio dictum est satis. Secundum ex verbis Evangelistæ: *Et apparuerunt multis*, quibus significatur habuisse corpora gloriosa, in quorum potestate est sese manifestare vel occultare. Unde Hieronymus: *Apparuerunt* (inquit) *non omnibus, sed iis qui cernere merebantur*, sicut de Christo dictum est, manifestatum esse non omnibus, *sed testibus præordinatis a Deo*. Et D. Thomas, super Mat., inquit: *Et apparuerunt multis. Sicut enim Christus potestatem habet manifestandi se quibus vult, ita est intelligendum de corporibus glorificatis*. Quæ conjectura est probabilis; tamen, sicut in transfiguratione Moyses dicitur apparuisse Christo et discipulis, quamvis resurrexerit tunc in corpore mortali, ita dici potest de his qui cum Christo surrexerunt. Qui etiam potuerunt accipere virtutem se occultandi vel manifestandi quibus vellent, etiamsi non haberent corpora gloriosa, sicut Christus Dominus hanc virtutem habuit in statu mortali. Tertio, probatur hæc sententia, quia, ut ii Sancti essent testes resurrectionis gloriosæ et immortalis, omni exceptione majores, decuit eos ad immortalam vitam resurgere. Hæc vero ratio valde est infirma, tum quia isti Sancti non ostendebant, iis quibus apparebant, suorum corporum gloriam et immortalitatem, ita ut eæ proprietates sensibus perciperentur. Quia neque Christus Dominus post resurrectionem ita apparebat; quin potius ut probaret veritatem suæ resurrectionis, exercebat ea quæ communia sunt corpori mortali, in cibo nempe, potu et contactu. Si ergo gloria et immortalitas corporum non erat sensibus obijcienda, nihil interesse poterat ad veritatem testimonii. Nam, licet ipsi dicerent se surrexisse ad vitam immortalam, hoc fide credendum esset; ergo eodem modo credendum esset illis prædicantibus Christum surrexisse gloriosum, etiamsi illi non eo modo surrexissent, nec de se idem prædicassent. Quarta conjectura, quia his hominibus major fuisset pœna post resurrectionem iterum mori, quam si nunquam ad vitam rediissent. Quæ ratio etiam mihi displicet. Nam imprimis ii non resurrexerunt propter vitandam pœnam aliquam; sed ad testimonium Christo reddendum. Deinde deponere illa corpora ex Dei voluntate, nullum esset tormentum aut pœna; sicut nec Moysi fuit, iterum corpus deponere, postquam in transfiguratione resurrexit, ac suo munere functus est. Nam, sicut ille tantum assumpsit corpus ad testimonium Christo reddendum, ita et ii.

Quin potius (si verum est illa corpora fuisse mortalia) gratius fuit iis Sanctis iterum illa deponere, quam in eo statu illa retinere. Quinta conjectura est, quia decuit ut Christus corpore et animo constans haberet aliquos socios gloriosæ, corpore etiam animoque constantes, præsertim cum *deliciæ ejus sunt esse cum filiis hominum*. Sexta addi potest, quia, cum jam sint in inferno aliqui homines corpore et animo ante generalem resurrectionem damnatorum, ut Dathan et Abiron, et similes, ad ostensionem divinæ misericordiæ et copiosæ redemptionis Christi spectabat ut aliqui etiam essent beati corpore et animo. Ultima et valde probabilis congruentia esse potest, quia animæ gloriosæ connaturale est uniri corpori immortalis ac glorioso. Unde quod Christus habuerit gloriosam animam in corpore mortali, miraculose et ex speciali dispensatione factum est. Sed animæ horum Sanctorum, qui cum Christo surrexerunt, erant jam beatæ; ergo non fuerunt unitæ nisi corporibus gloriosis et immortalibus. Alioquin ex natura rei possent in corporibus pati, et inclementiam aeris, frigoris aut caloris sentire, quod non decebat animas sanctas quæ jam omnino erant in termino, et non in via, sicut erat anima Christi, quando fuit in corpore mortali. Quod si necesse est concedere speciale miraculum, et exceptionem ab aliqua generali regula, verosimilius creditur facta tribuendo gloriam aliquibus corporibus ante generalem resurrectionem, quam uniendo animabus beatis corpora minus apta et commoda statui beatorum. Quocirca, omnibus pensatis, hæc sententia videtur verisimilior. Nam et majori auctoritate nititur, et est magis consentanea tum rebus ipsis, tum divinæ misericordiæ et pietati, et gloriam Christi magis illustra

ARTICULUS IV.

*Utrum Christus fuerit causa suæ resurrectionis*¹.

1. *Ad quartum sic proceditur. Videtur quod Christus non fuerit causa resurrectionis. Quicumque enim suscitatur ab alio, non est suæ resurrectionis causa. Sed Christus suscitatus est ab alio, secundum illud Act. 2: Quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni; et Rom. 8: Qui suscitavit Jesum Christum a mortuis,*

¹ Psalm. 40, col. 2, et Joan. 2 et 3, col. 4, et ad Rom. 4, fin.

vivificavit et mortalia corpora nostra, etc. Ergo Christus non est causa suæ resurrectionis.

2. *Præterea, nullus dicitur mereri, neque ab alio petit aliquid, cujus ipse est causa. Sed Christus sua passione meruit resurrectionem (sicut Augustinus dicit super Joannem¹, quod humilitas passionis meritum est gloriæ resurrectionis). Ipse etiam petit a Patre se resuscitari secundum illud Psalm. 30: Tu autem, Domine, miserere mei, et resuscita me; ergo non fuit causa suæ resurrectionis.*

3. *Præterea, sicut Damasc. probat, in 4 lib. 2, resurrectio non est animæ, sed corporis, quod per mortem cadit. Corpus autem non potest sibi animam unire, quæ est eo nobilior. Ergo id, quod resurrexit in Christo, non potuit esse causa suæ resurrectionis.*

Sed contra est quod Dominus dicit, Joannis 20: Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam, et iterum sumo eam. Sed nihil est aliud resurgere quam iterato animam sumere: ergo videtur quod Christus propria virtute resurrexerit.

Respondeo dicendum, quod (sicut supra dictum est²) per mortem non fuit separata divinitas, nec ab anima Christi, nec ab ejus carne. Potest igitur tam anima Christi mortui, quam ejus caro, considerari dupliciter. Uno modo, ratione divinitatis. Alio modo, ratione ipsius naturæ creatæ. Secundum igitur unitæ divinitatis virtutem, et corpus resumpsit animam quam deposuerat, et anima corpus resumpsit quod dimiserat; et sic Christus propria virtute resurrexit. Et hoc est quod de Christo dicitur³ ad Cor. ult., quod etsi crucifixus est ex infirmitate nostra, sed vicit ex virtute Dei. Si autem consideremus corpus et animam Christi mortui secundum virtutem naturæ creatæ, sic non potuerunt sibi invicem reuniri, sed oportuit Christum resuscitari a Deo.

Ad primum ergo dicendum, quod eadem est aivina virtus et operatio Patris et Filii. Unde hæc duo sese consequuntur, quod Christus sit suscitatus divina virtute Patris et sui ipsius.

Ad secundum dicendum, quod Christus orando petit et meruit suam resurrectionem in quantum homo, non autem in quantum Deus.

Ad tertium dicendum, quod corpus secun-

¹ Tract. 104, non remote a fin., tom. 9.

² Orth. fid., cap. ult.

³ Q. 50, a. 2 et 3.

dum naturam creatam non est potentius anima Christi, est tamen ea potentius secundum virtutem divinam, quæ etiam rursus secundum divinitatem unitam est potentior corpore secundum naturam creatam. Et ideo secundum virtutem divinam corpus et anima mutuo se resumpserunt, non autem secundum virtutem naturæ creatæ.

QUESTIO LIV.

DE QUALITATE CHRISTI RESURGENTIS, IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de qualitate Christi resurgentis. Et circa hoc quærentur quatuor.

Primo, utrum post resurrectionem Christus habuerit verum corpus.

Secundo, utrum resurrexerit cum corporis integritate.

Tertio, utrum corpus ejus fuerit gloriosum.

Quarto, de cicatricibus in corpore ejus apparentibus.

ARTICULUS I.

*Utrum Christus post resurrectionem habuerit verum corpus*¹.

1. *Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christus post resurrectionem non habuerit verum corpus. Verum enim corpus non potest simul esse cum alio corpore in eodem loco. Sed corpus Christi post resurrectionem fuit simul cum alio corpore in eodem loco; intravit enim ad discipulos suos januis clausis, ut dicitur Joann. 20. Ergo videtur quod Christus post resurrectionem non habuerit verum corpus.*

2. *Præterea, verum corpus non evanescit ab aspectu intuentium, nisi forte corrumpatur. Sed corpus Christi evanuit ab oculis discipulorum eum intuentium, ut dicitur Luc. ult. Ergo videtur quod Christus post resurrectionem non habuerit verum corpus.*

3. *Præterea, cujuslibet veri corporis est determinata figura. Sed corpus Christi apparuit discipulis in alia effigie, ut patet Marc. ult. Ergo videtur quod Christus post resurrectionem non habuerit verum corpus humanum.*

Sed contra est quod dicitur Luc. ult., quod, Christo discipulis apparente, conturbati et

¹ Infr., a. 3, corp. Et op. 60, c. 22, col. 4.